

וישלה יהושע

ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז,
ה'תשל"ו

בס"ד. ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשל"ו

וישלח יהושע גו' שנים אנשים מרגלים גו'¹, ומבאר בלקו"ת (ד"ה זהה²) החילוק בין המרגלים ששלח יהושע להמרגלים ששלח משה, א: דבמרגלים ששלח משה כתיב³ שלח לך לדעתך אני איני מצוה לך, מה-שאיין-כן שילוח המרגלים דיהושע הי'ה (לא מדעתו אלא) על-פי ציווי ה'. וב: עוד חילוק, דהמרגלים ששלח יהושע היו רק ליריחו, מנעולה של ארץ ישראל⁴, ועל-ידי זה תרו את כל הארץ⁵, מה-שאיין-כן המרגלים ששלח משה הלכו בכל הארץ לארכה ולרחבה⁶.

ב) ונקודת הביאור בזה [בטעם ההבדלים בין שני שליחויות המרגלים, אף ששניהם באו, לכאורה, לאותה מטרה], שהציווי דכיבוש הארץ (ברוחניות) הוא (ככל הציוויים שבתורה) ענין נצחי בכל דור ודור⁷. דכאו"א מישראל צריך לכבוש⁸ כל הכחות והענינים דגופו ונפשו הבהמית (ארץ כנען) ולעשותם כלים לאלקות (ארץ ישראל). והחילוק בין יריחו לכללות הארץ בנפש האדם הוא⁹, דיריחו הוא ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה [כי יריחו הוא מלשון ריח, ולבושים שייכים לריח⁸], וכרמז לשון הזהר¹⁰ בריחא

4) ראה במדב"ר פט"ו, טו. תנחומא בהעלותך יר"ד.

5) כמוכח בפשטות. ולהעיר גם מיהושע שם, ג "לחפור את כל הארץ באר". וזהו גם "לכו וראו את הארץ ואת יריחו" (יהושע שם, א) – "ראו את הארץ" על-ידי "את יריחו".

6) פרש"י פרשתנו יג, כא. שם, כה.

7) ובאוה"ת שם ע' תמ "דודאי פשוט שבחינת נתינת הארץ לישראל ישנו גם עתה ברוחניות".

8) להעיר מתניא פ"ט (יד, רע"א), דהמלחמה של נפש האלוקית ונפש הבהמית "על הגוף וכל אבריו" היא דוגמת מלחמת שני מלכים על עיר "שכל אחד רוצה לכבשה".

9) לקו"ת שם נא, ד ואילך. אוה"ת שם ע' תמא ואילך.

10) ח"ג קפו, א – הובא בלקו"ת שם. ומציין שם

* יצא לאור בקונטרס כ"ח סיון – תשמ"ח, "מוצש"ק פ' שלח, שנת הקהל, שנת תשמ"ח". "לקראת יום הבהיר כ"ח סיון הבעל"ט, יום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות הברית (ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א), שאז התחילה תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, על-ידי התייסדות המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך" שבראשם עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א".

1) יהושע ב, א. – הפטרת ש"ק פ' שלח.

2) פרשתנו נא, ג. וראה גם אוה"ת פרשתנו ד"ה שלח לך ע' תלט ואילך.

3) פרשתנו יג, ב ובפרש"י עה"פ. סוטה לד, ריש ע"ב. ועל דרך זה בתנחומא פרשתנו ה (בסופה). במדב"ר פרשתנו פט"ו, ח.

דם ובשר מבשרו, ואילו בהנאת הריח נותר הדבר עצמו מחוץ לאדם, בדוגמת הלבושים שהם מחוץ אליו.

א "לבושים שייכים לריח"
בלקו"ת (מסעי צ, ד) מבואר ההבדל בין מזון לריח: מזון נכנס באדם והופך להיות חלק ממנו,

דלבושייכו ריח הנודף מהלבוש שלכם], וכללות הארץ (ארץ ז' עממין) הם המדות שבאדם. וזהו מה שהציווי (ליהושע) לשלוח מרגלים היה שילכו (רק) ליריחו, כי מחשבה דיבור ומעשה הם ברשותו של אדם, ולכן יש ציווי לכל אחד ואחד לתור ולבחון את המחשבה דיבור ומעשה שלו שיהיו כולם להויה. מה שאין-כן המדות שבלב אינם ברשותו של כל אדם, דצדיקים (דוקא) לבם ברשותם¹¹, ולכן במרגלים ששלח משה לתור את כל הארץ (לבחון את המדות, שיהיו כולם להויה) כתיב שלח לך לדעתך, אני איני מצוה לך, כי העבודה דכיבוש המדות (בשלימות) היא דוקא על-ידי גילוי בחי' משה ב, ואינה שוה לכל נפש.

סיכום: ההבדלים בין השליחויות נובעים מההבדל במטרתן הרוחנית.

א. המרגלים דמשה נשלחו לתור את **שבעת מדות** הנפש כדי לכובשם, ולכן נשלחו **לכל** הארץ (ארץ שבעה אומות). עבודה זו אינה שייכת לכל אחד ולכן לא היה על כך ציווי ישיר מה'.

ב. המרגלים דיהושע נשלחו לתור את **לבושי** הנפש החיצוניים כדי לכובשם, ולכן נשלחו רק ליריחו (ריח, לבושים). עבודה זו מתאימה לכל אחד ומוטלת עליו ולכן היא באה כציווי ישיר מה'.

ג) **והנה התורה היא נצחית. ומזה מובן, דזה שמסופר בתורה (גם) שילוח המרגלים (דמשה) לתור את כל הארץ, הוא הוראה נצחית לכל אחד ואחד מישראל.** ולכאורה, הרי זה בסתירה להנ"ל שעבודת המרגלים ששלח משה

יריחו מלשון ריח גם לפני הכיבוש ואפילו לפני שילוח המרגלים לשם.
(11) ב"ר פל"ד, י. ועוד. וראה תניא פי"ז.

לד"ה אלה מסעי (לקו"ת מסעי פט, ב) – נעתק גם באוה"ת שם. ובזהו שם מדובר בלבושים כפשוטם וריח כפשוטו, שהשייכות דלבושים לריח היא בכל הלבושים. ומחשבה דיבור ומעשה נק' בשם יריחו

(אהבה, יראה וכדו') נעשית מדבר מוחשי, ומכאן מקור הקושי להתעורר ברגש כלפי הקב"ה, שאינו מוחשי בעיני בשר של האדם. זהו עניין ה"דעת" שבנשמה, שאצלה עניין האלוקות הוא דבר מוחשי, ועל ידי העמקת ה"דעת" נעשית ההתקשרות באלוקות מוחשית כמו דבר גשמי שרואים בעיני בשר. זהו הטעם שעל ידי גילוי בחינת משה, בחינת הדעת, נעשה כיבוש המידות בשלמות.

ב "כיבוש המדות היא דוקא על-ידי גילוי בחינת משה"

בתניא (פרק מ"ם) מבואר שקיימת "בחינת משה" והיא בחינת ה"דעת" שבנשמת כל אדם מישראל (הנמשכת על ידי משה ש"ממשך בחינת הדעת לכללות ישראל"). מקור חשיבותה של ה"דעת" בעבודת ה' נובע מעובדת הקושי לעורר את מידות הלב לאלוקות. שאחד הטעמים לכך הוא, התעוררות המידות שבאדם

אינה שייכת לכל אחד? ויובן זה בהקדים המבואר בתניא¹² בענין צדיקים וביונונים, שעבודת הבינונים היא (בעיקר¹³) בלבושי הנפש, מחשבה דיבור ומעשה, ולכן מדת הבינוני היא מדת כל אדם, שגם כשהלב חומד ומתאוה איזו תאוה ביכלתו להתאפק¹⁴ ולמשול ברוח תאותו שבלבו שלא למלאותה במעשה דיבור ומחשבה (שלא לחשוב על דבר זה ברצונו¹⁵), ועד שביכלתו להסיח דעתו ממנה לגמרי. מה שאין כן עבודת הצדיקים היא בעיקר במדות שבלב (אהבה ויראה), ואין כל אדם זוכה לזה. כי בדבר המסור ללב אין לאדם משפט הבחירה כל כך. אלא שאף על פי כן, משיביעין (לכל אחד ואחד מישראל) תהי צדיק¹⁶, שכל אחד צריך גם להשתדל בעבודת הצדיקים, כמבואר בארוכה בתניא¹.

סיכום: המרגלים דמשה והמרגלים דיהושע הם בדוגמת עבודת הצדיקים ועבודת הבינונים. ובעניין עבודת הצדיקים מבואר, שמוטל על כל אחד להשתדל גם בעבודת הצדיקים, למרות שאין כל אדם זוכה למדרגה זו.

(ד) **ויש לומר**, דזהו שהציווי להרוג שבעה עממין ולכבוש את ארצם הוא נצחי בכל דור¹⁷ גם כאשר אין שייך לקיים את הציווי כפשוטו, הוא קיים במשמעותו הרוחנית בעבודת ה', אף שלכאורה קשה על כך, שהרי **כיבוש ארץ**

12 פי"ד.

13 ראה לקמן הערה 31.

14 לשון אדה"ז בתניא פי"ב (יז, א).

15 כן הוא לכאורה הכוונה בתניא שם (וראה שם יז, ב). ועל פי זה מובן מה שמוסיף לאחרי זה "ולהסיח דעתו לגמרי" – דלא רק שלא יחשוב ברצונו אלא שגם "יסיח דעתו (ויתירה מזו) לגמרי".

ועל דרך זה בפ"ד "לעשות ולדבר ולהשוב גם מה שהוא נגד תאות לבו", ולאח"ז מוסיף "להתגבר

ולהסיח דעתו ממנה לגמרי".

ועל פי זה יומתק שכשמדבר בענין "להסיח דעתו" אומר "להתגבר ולהסיח דעתו", מה שאין כן ב"לעשות ולדבר ולהשוב" אינו אומר "להתגבר". ועצ"ע.

16 נדה ל, ב.

17 כדמוכח גם מזה שהציווי להרוג שבעה עממין נמנה בתרי"ג מצוות (ספר המצות להרמב"ם מ"ע קפז), שהן נוהגות לדורות* (ספר המצות להרמב"ם שרש ג).

יכול האדם 'להרגיל' את רגשותיו (כ"טבע שני"), על ידי התבוננות שסופם של תענוגי העולם להירקב ולהיות רימה ואשפה. ב. גם בעניין אהבת ה' באמת – כאשר אדם ישתדל ויתבונן בכך ייתכן שתתעבר בו מלמעלה נשמת צדיק ויזכה להשיג דרגה זו בשלמותה.

ג. בתניא (פרק יד) מביא שתי סיבות לכך שגם אדם שאינו במדרגת צדיק [ובפרט לפי המבואר בתניא שם בעניין "בראת צדיקים בראת רשעים", שצדיק אמיתי הוא האוהב את ה' בתכלית ומואס לגמרי ברע. וזה על ידי נשמה מיוחדת שאין כל אחד זוכה לה] צריך להשתדל בעבודת הצדיקים, א: בעניין המיאוס ברע –

שבעה עממין הוא הפיכת ז' המדות דנפש הבהמית לקדושה, דענין זה שיין לצדיקים, ואין כל אדם זוכה לזה¹⁸ ואילו הציווי להרוג את שבעת האומות הוא לכל ישראל?, כי כל אחד ואחד מישראל צריך לעשות כל מה שביכלתו לקיים את השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק¹⁹ ואם כן, ציווי הריגת שבעה האומות וכיבוש ארצם ברוחניות, הוא אכן לכל אחד מישראל.

לפי זה מתורצת השאלה (דתחילת סעיף ג):

וזהו מה שגם הסיפור דשילוח המרגלים (דמשה) לתור את כל הארץ עוד לפני שנכנסו לארץ והתחייבו בהריגת שבעת האומות וכיבוש ארצם נכתב בתורה (מלשון הוראה²⁰), שכל אחד מישראל צריך לתור ולבחון את המדות שלו, שיהיו כולם להויה. אלא שאף-על-פי-כן, במרגלים דמשה כתיב שלח לך לדעתך, אני איני מצוה לך, כי עיקר הציווי הוא על המחשבה דיבור ומעשה (כיבוש יריחו), שבהם (דוקא) הרשות נתונה לכל אדם, מה-שאיין-כן במדות שבלב שאינם ברשותו של כל אחד, מוטל על האדם להשתדל בהם ככל שביכלתו.

סיכום: נצחיותה של מצות כיבוש ארצות שבעת האומות היא בחובת ההשתדלות של כל אחד מישראל להפוך את מדות נפשו לה', וזהו גם הטעם שסיפור המרגלים ששלח משה נכתב בתורה שעניינה, הוראה לכל אחד מישראל.

ה) והנה הטעם לזה (שמחשבה דיבור ומעשה הם ברשותו של אדם, מה-שאיין-כן המדות שבלב) הוא²¹, כי מחשבה דיבור ומעשה הם

לעשייה).

19) בלקו"ת שם (נב, א) כותב הצ"צ בהגהה "ועיין בס"ב פי"ד". ויש לומר, שמרמז בזה לתרץ מ"ש בתורה שילוח המרגלים דמשה, ככפנים.

20) ראה זח"ג נג, ב.

21) ראה גם ד"ה נחה עליו רוח הויה גר' ה'תשי"ד סעיף ב (לעיל ע' קעב). וש"נ.

18) ואף שהאהבה ויראה המביאים לעשיית המצוות (ראה תניא רפי"ז. פמ"ב (ס, סע"ב). ובכ"מ) צריכים להיות בכל אחד ואחד, ועל אהבה ויראה אלו נאמר "כי קרוב אליך הדבר מאד" (תניא רפי"ז) – הרי מכיון שאהבה ויראה אלו נצרכים לעשיית המצוות, הם נכללים (לכאורה) בכיבוש יריחו, וענין כיבוש ארץ שבעה עממין** היא העבודה דאהבה ויראה עצמם*** (שלמעלה מהמדות המביאים

(* בספר המצוות שם מ"ע קפו, דזה שהציווי להרוג שבעה עממין נמנה בתרי"ג מצוות הוא לפי שהוא "נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר הווא". אבל בפנימיות הענינים יש לומר, שכל התרי"ג מצוות נוהגות לדורות אלא שזהו ברוחניות. ולהעיר מהידוע (אגה"ק סכ"ט. ובכ"מ) שכל אדם מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצוות – אלא שיש (כאלה) שקיימו זה בגלגול הקודם.

ולהעיר – שתרי"ג ה"ז נכנג אברים וגידיים – הם ג"כ בכל הדורות.

** ומכלשכן שילוח המרגלים לתור את הארץ, שענינה הוא "לבחון את מהות אהבה ויראה" (לקו"ת שם נב, א).

*** ובלקו"ת שם מדבר בענין אהבה ויראה אלו. כדמוכח גם ממ"ש שם "והוא א"א אלא בבחי' משה . . ואינו שרה לכל נפש" – מודשאי"ך אהבה (ויראה) המביאה לעשיית המצוות היא "קרוב מאד ונקל לכל אדם" (תניא פי"ז – כג, רע"א).

לבושי הנפש¹. ולכן, כמו שלבושי הגוף, עם היות שהאדם צריך ללבושים [מצד ענין הצניעות כיון דיתבושו²², וגם בכדי להגן עליו מקור וחום], מכל-מקום ביכלתו לפושטם, ומכל-שכן שאינו מוכרח בלבושים אלו (שלוש עכשיו) וביכלתו להחליפם בלבושים אחרים, על דרך זה הוא בלבושי הנפש, דהלבושים דיבור ומעשה אפשר לפושטם, וגם המחשבה שהיא בתמידות, נחלפת במחשבה אחרת. מה-שאינ-כן השכל והמדות הרי הם מהות הנפש²³, ולכן, בכדי לשנותם, צריך ליגיעה, ועד לנתינת כח מיוחד מלמעלה.

מהלך המאמר: עד כאן ניתן היה להבין כי עיקר הצייווי על מחשבה דיבור ומעשה הוא מצד **חיסרון** הלבושים, ולכן ניתן לשלוט בהם. בקטע הבא יבאר רבינו אופן חדש והפכי, שסיבת הצייווי היא מצד **מעלת** הלבושים

תניא רפ"ג ורפ"ו. וראה תו"א ר"פ וירא. לקו"ת ויקרא ד, ב. ובכ"מ.

22) ראה שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ת סימן ב בתחלתו.

23) תניא פ"ב ופי"ג (כו"כ פעמים). ועל דרך זה

ה "שכל ומדות הם מהות הנפש" השכל והמידות הם ההבנה וההרגשה של האדם ולכן הם נחשבים למהות הנפש. בשונה מהמחשבה, דיבור ומעשה שהם דבר בפני עצמו, כאמור.

לייתר ביאור: ניתן לשאול, גם שכל ומדות הינם לכאורה רק 'הבנה' ו'הרגשה' ולא 'אני'?

ויוכן בהקדם הסברת המושג "מהות (ה)נפש", שמשמעותו קיום אישיות של אדם ('מישהו') בשונה מחפץ או עניין מסוים ('משהו'). זהו משמעותו של הביטוי שאדם 'חי' עניין כלשהו. דהיינו, העניין כשלעצמו קיים גם בלי האדם. כאשר האדם 'חי' את העניין, היינו ש'הוא' נמצא בו – נעשה קשר בין אישיותו של האדם לאותו ענין. כי 'חיות' ו'נפש' הם – אישיות של אדם.

וכיון שבהכנת תוכן שכלי. האדם מתחבר ומסכים עמו (כלומר, על הסברא שהייתה קודם מתווסף 'מישהו' שסובר אותה) על כן המוחין והמידות נחשבים למהות הנפש.

ד "מחשבה דיבור ומעשה הם לבושי הנפש". הלבושים אינם משקפים בהכרח את מהות האדם, שהרי עני יכול ללבוש בגדי עשיר וכדומה. כך לבושי הנפש, מייצגים תוכן שאינו קשור בהכרח לאדם. אדם יכול לעשות מעשים הנוגדים את שכלו ומידותיו, וכן לדבר דיבורים או לחשוב מחשבות שאיננו מסכים עמם (לדוגמה: 2+2=5).

בעומק יותר: לבוש הוא דבר הנפרד שבא להסתיר על גוף האדם או להגן עליו. וכך לבושי הנפש מורכבים מאותיות שהם דבר 'דומם' (ראה בתו"א ד, א) ולא עניין 'נפשי' (והתוכן הנפשי העובר בהם, הוא דבר נוסף על עניינם העצמי), ולכן הם מהווים כסוי והסתר על הנפש. והראייה לכך, אדם יכול לחזור בדיבורו או במחשבתו על משפט בשפה זרה, אף שאינו מבינו כלל. כיון שאותיות המחשבה והדיבור הם דבר 'דומם' ולא עניין של שכל או רגש. בדוגמת לבושי הגוף שהם דבר הנפרד לגמרי ממהותו של האדם.

ו) ויש לומר, דענין זה (שמחשבה דיבור ומעשה הם לבושים) הוא גם מהטעמים על זה שהענין דמחשבה דיבור ומעשה נוגע יותר מהמדות. והיינו, דזה מה שעיקר הענין שדורשים מכל אחד ואחד היא העבודה במחשבה דיבור ומעשה, הוא (לא רק מפני שהם ברשותו כנ"ל, אלא גם) לפי שזה נוגע יותר.

ויובן זה בהקדים המבואר בכמה מקומות²⁴ בענין הלבושים, דשרש הלבושים הוא למעלה משרש האדם המלוכש בהם. ומעלה זו שמצד שרשם, ניכרת בהם גם לאחרי שנמשכו למטה. דזהו מה שהלבושים הם מקיפים על האדם, ומוסיפים בו יופי ותפארת¹, ר' יוחנן קארי למאני מכבודותא²⁵, לפי שבשרשם הם למעלה מהאדם¹.

(25) שבת קיג, א.

(24) ראה לקו"ת ברכה צט, א ואילך. סידור (עם דא"ח) כ, ב ואילך. רכו, ב. ובכ"מ.

ביאור הענין בדרך אפשר: לבושים הם דבר נפרד המעלים על הנפש (כנ"ל בביאור ד). והשרש בנפש לענין המעלים עליה הוא במדרגת ה"מקיף" שבנפש "שהוא בחינת העולם" (ראה בסה"מ תער"ב עמ' רה).

ויובן מההבדל בין רצון לשכל: הרצון (למעלה מטעם ודעת) הוא משיכת הנפש, כלומר, קיים רק האדם (עליון), ורצונו בדברים אחרים היא מצידו, "כך אני רוצה", ולא מצד מעלת הדבר. עניין השכל, לעומת זאת, הוא הבנת מעלת או חיסרון הדבר, דהיינו שהשכל נותן חשיבות לדברים שחוץ ממנו (תחתון).

הבדל זה מתבטא באופן התגלותם: השכל מתגלה ונקלט על ידי 'קבלת התחתון', כלומר, כאשר ה'תחתון' מסכים עליו. ואילו הרצון בא ל'תחתון' מצידו (של ה'עליון') ולא על ידי הרגשת ה'תחתון'. ודאה במילואים.

הדוגמה לזה היא פעולת השכל והרצון על האברים: בפעולה הקשורה לשכל כלשהו, כגון יצירת אומנות, היד עצמה (המוח שבה) קולטת

ו "הלבושים... מוסיפים בו יופי ותפארת" "אנו רואים בחוש שיש כח בלבושים גשמיים של צומח דצמר ופשתן לייפות הגוף של אדם וגם לנפשו להעלותו בעליו גדול ביתר מכפי ערכו בעצם הרבה... והוא דבר פלא... ועיקר הטעם הוא לפי שבחינת המקיפים שורין על הלבושים ועל כן היופי שבלבושים יותר יעלו בהתנשאות והגבהה יתירה שלמעלה מיופי הגוף שהוא בבחינת אור פנימי, וד"ל. וכן להיפך..." (ראה בדורשי חתונה א לאדמו"ר האמצעי עמ' סח - ט).

ז "שרש הלבושים הוא למעלה משרש האדם . . דזהו מה שהלבושים הם מקיפים על האדם"

כידוע כל העניינים שבעולם משתלשלים ממקור רוחני למעלה. ומבואר בלקו"ת (ברכה צט, א) כי ככל שהשורש הרוחני גבוה יותר, בירידתו למטה הוא נופל למטה יותר, וכן הלבושים שרשם גבוה יותר והוא מבחינת ה'מקיף' שמעל שרש האדם.

ועל דרך זה הוא גם בלבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, דשרש הלבושים הוא למעלה מהנפש^ט. ולכן, על-ידי המחשבה דיבור ומעשה דתרי"ג מצוות, שהם הלבושים דנפש האלקית, נעשה עליה בהנשמה, למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה^{טו} [דוהו גם מה שהמצוות הם לבושים להנשמה שעל ידם דוקא יכולה ליהנות מזיו השכינה, כמבואר בארוכה בכ"מ^{טז} וגם בלקו"ת ד"ה זה^{טז}], ועל-ידי המחשבה דיבור ומעשה בעניני העולם שאינם לשם שמים, הלבושים דנפש הבהמית, נעשה ירידה בנפש הבהמית למטה יותר מכמו שהיא מצד עצמה^{טז}. ומכיון שנפש האלקית מלוכשת בנפש

(26) תניא פ"ד.

(28) נא, ג.

(29) ראה תניא פ"ו. ובקיצורים והערות לתניא להצ"צ (ע' ג) דלבושי נפש הבהמית "טמאים יותר ממנה". ועל-פי מ"ש שם (ע' פ) בענין "לבושי

(27) אגה"ק סכ"ט. תו"א חיי שרה טז, א [ושם טז, ג ואילך מציין לכ"מ בזהר ובע"ח]. מקץ לב, ד ואילך. לקו"ת מסעי פט, ב. צא, א. ועוד.

ט "המחשבה דיבור ומעשה דתרי"ג מצוות, שהם הלבושים דנפש האלקית" כלומר, במעשה דיבור ומחשבה, הדבר מגיע בעומק יותר בנפשו, מאשר מעלת המוחין ומדות שבנשמה.

ביאור זה שונה הוא מהמבואר בספר התניא פרק ד' במעלת הלבושים על הנפש. דשם מבואר, כי מעלתם היא בהיותם מצוות ה' ואילו הנפש עצמה היא מציאות נברא. מה-שאי-כן כמאמר כאן מבאר שאפילו בנפש עצמה שרשם נעלה יותר. ומה שמציין (בהערת רבינו 26) לתניא פרק ד' הוא לזה שיש מעלה בלבושים על הנפש, ולא לטעם הדבר.

י "על-ידי המחשבה דיבור ומעשה בעניני העולם. . . נעשה ירידה בנפש הבהמית למטה יותר"

בהשקפה ראשונה, מעשה דיבור ומחשבה של הנפש הבהמית לבדם, דהיינו ללא תאוה, אינם גורעים כל כך כנפש הבהמית עצמה (שכל ומדות). ועל זה מבאר, שגם בנפש הבהמית שרש הלבושים עמוק יותר, ועל כן נעשית על ידם ירידה בנפש הבהמית למטה יותר.

ומתלמדת כיצד ליצור צורות אומנותיות. ואילו בפעולת ההנעה כשלעצמה, הבאה מהרצון, מקיימת היד את רצון האדם, אבל היא איננה מתחילה 'לרצות' בעצמה. נמצא שהרצון גורם פעולה שהוא נעלם ממנה.

[ותיריה מזו: פעולת הרצון על האברים היא באופן נעלם לגמרי, עד שהם אינם 'יודעים' על ציוויה. וכמו בשעת השינה, שהאדם מזיז את אבריו לפי רצונו, אף שאינו 'יודע' על כך].

וזהו ששורש הלבושים שענינם העלם הוא מבחינת ה'מקיף', מכיון שהפעולות הנוצרות מבחינת המקיף הם 'העלם'.

ח "על דרך זה הוא גם בלבושי הנפש. . . נעשה עליה. . . למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה"

כשאדם חושב שכל או מדות, וכן על ידי שמדבר בהם או כותבם (מעשה), מתווסף בהם עומק רב (דרושי חתונה א לאדמ"ר האמצעי עמ' פב). כן הוא בנפש בכלל. ועל דרך זה בנפש האלוקית, שעל ידי הלבושים שהם מחשבה דיבור ומעשה של קדושה, נמשך מעומק הנפש האלוקית בשכלה ומידותיה.

הבהמית, על-ידי הירידה בנפש הבהמית, נעשה ירידה גם בנפש האלקית, שנפש הבהמית מורידה גם את נפש האלקית (המלוכשת בה) למטה מטה³⁰. וזהו מה שעיקר עבודת האדם היא סור מרע ועשה טוב בפועל ממש במחשבה דיבור ומעשה³¹, כי הכוונה בירידת הנשמה למטה היא בכדי שעל-ידי עבודתה למטה תתעלה למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה (כמו שהיתה קודם ירידתה), ועליה זו נעשית דוקא על-ידי העבודה בהלבושים דמחשבה דיבור ומעשה, דוגמת הלבושים כפשוטם שעל ידם דוקא מיתוסף יופי ותפארת בהאדם הלוכשם וכו'.

סיכום: שרש הלבושים גבוה מהנפש, ולכן נצטוונו לשלוט על לבושי הנפש שיהיו כולם לה, כי על ידי זה מתעלית הנפש למדרגה גבוהה יותר מכפי שהיא מצד עצמה.

וזהו גם מה שיריחו היא מנעולה של ארץ ישראל, שעל-ידי העבודה דסור מרע ועשה טוב במחשבה דיבור ומעשה [נומכל שכן כשישנה גם העבודה דשילוח המרגלים ליריחו, לתור ולבחון את המחשבה דיבור ומעשה שיהיו כולם להוי"ה], על-ידי זה מגיעים³² לבירור והפיכת המדות – כיבוש ארץ ז' עממין, ועד לירחיב ה' אלקין את גבולך³³, כיבוש דגם ארץ קני קניזי וקדמוני³⁴ – ג' מוחין³⁵, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

לעילא, שלכן נק' בשם "גדפיין" (תניא ספ"מ – נה, סע"ב).

(32) ראה לעיל הערה 5.

(33) ראה יב, כ. שופטים יט, ת.

(34) ספרי עה"פ ראה שם. פרש"י עה"פ שופטים שם.

(35) ד"ה אל תצר את מואב לאדמו"ר האמצעי – מאמרי אדהאמ"צ דברים ת"א ע' ת ואילך.

מסאבו" דגם בק"ן יש אבי"ע" – יש לומר, דזה שלבושי נפש הבהמית "טמאים יותר ממנה" הוא גם כשהמחשבה דיבור ומעשה הם בלי תאוה ורק שאינם לשם שמים – אף שאז הם קליפת נוגה ואינם יורדים בג' קליפות הטמאות (קיצורים והערות שם פ"ז).

(30) ראה תניא ספכ"ד. ובכ"מ.

(31) וזה שצריך לאהבה ויראה הוא בכדי שהתורה ומצוות (שבמחשבה דיבור ומעשה) יהיו פרחא

מ"מחשבה דיבור ומעשה בעניני העולם שאינם לשם שמים" ולא ממחשבה דיבור ומעשה של עבירה.

ירידה זו המבוארת כאן, אינה מצד עניין העבירה על רצון ה', אלא מצד שרשם של לבושי הנפש הבהמית. ועל כן מביא דוגמא

סיכום כללי

סעיף א: שני הבדלים בין שילוח המרגלים של משה לשילוח המרגלים של יהושע: א. משה שלח המרגלים מדעתו, ואילו יהושע שלחם על פי ציווי ה'. ב. המרגלים של משה הלכו בכל הארץ, ואילו המרגלים של יהושע הלכו רק ליריחו, מנעולה של ארץ ישראל.

סעיף ב: 'יריחו' ברוחניות רומז ללבושי המחשבה, דיבור ומעשה, שבכוח האדם לכבושם. ולכן יהושע נצטווה על שילוח המרגלים, כי עבודת כיבוש הלבושים מחוייבת על כל אדם. אמנם לתור את "כל ארץ ישראל" רומז לכיבוש שבע המדות, וזהו דבר שאינו בכוחו של כל אחד, אלא דווקא צדיקים שלבם ברשותם. ולכן לא נצטוו על כך מה; אלא רק מדעתך, מכח גילוי בחינת משה.

סעיפים ג-ד: אמנם גם שילוח המרגלים של משה מסופר בתורה, ומוכן שהוא הוראה נצחית לכל ישראל. וכך נראה גם מכך שאף שאין כל אדם זוכה להיות צדיק – שעבודתו היא בשבעת המדות בלב – אעפ"כ משביעים כל אחד "תהי צדיק".

לכן אף שעיקר העבודה היא עבודת הבינונים בכיבוש המחשבה, דיבור ומעשה, בכל זאת כל אחד מישאל צריך גם לתור את שבע המדות לקיים את השבועה "תהי צדיק". וזהו שמצות הריגת ז' עממין היא מצוה נצחית, כיון שכל אחד צריך לתור גם את שבע המדות.

סעיפים ה-ו: מחשבה, דיבור ומעשה, הם מצד אחד, רק בחינת "לבושים" ולא "עצם הנפש", ולכן הם ברשותו של אדם לשלוט בהם, כמו לבושי האדם שביכולתו לפושטם בכל עת שיחפוץ.

אמנם מצד שני, דווקא בגלל שהם רק "לבושים", לכן השליטה בהם נוגעת עוד יותר מהשליטה במדות. כיון ששורש הלבושים הוא למעלה מהאדם, כמו שהבגדים מוסיפים יופי ותפארת באדם.

וכך לבושי הנפש, מחשבה, דיבור ומעשה, הם למעלה מהנפש עצמה. ולכן על ידי הלבושים דמחשבה, דיבור ומעשה דתרי"ג מצוות התורה, נעלה עליה בנשמה עוד יותר מכפי שהיא מצד עצמה, וכן להיפך, על ידי מחשבה דיבור ומעשה בעניני העולם שלא לשם שמים, נעשה ירידה בנפש הבהמית מכפי שהיא מצד עצמה. ומכח זה, גם בנפש האלוקית שמלוּבשת בנפש הבהמית.

וזהו שיריחו היא "מנעולה של ארץ ישראל", כי על ידי העבודה במחשבה, דיבור ומעשה, מגיעים אף לכיבוש כל הארץ, בירור והפיכת שבע המידות.

מילואים

לביאור ז: דוגמה לזה מענין אחר: אור השמש מאיר/ לכן ברגע שהשמש תתכסה, המקום בא ומאיר במקום 'מצידו' (של העליון) ולא על ידי 'קבלת המקום'. המקום עצמו לא נהיה רושם מהאור שהאיר.

לזכות
הרה"ת בערל ומשפחתו שיחיו
יוניק

לזכות
הרה"ת משה הלוי ומשפחתו שיחיו
קליין

לזכות
החפץ בעילום שמו
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר זי"ע